

СТАНОВИЩЕ

По конкурс за заемане на академичната длъжност „ДОЦЕНТ“ в професионално направление 2.1. Филология, научна специалност *Общо и сравнително езикознание (българска етимология)*, обявен от Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ при БАН – София в ДВ, бр. 43/07. 06. 2016 г.

С участник: гл. ас. д-р Христина Пелова Дейкова

Изготвил становището: доц. д-р Маринела Параскова Младенова, преподавател по *Сравнителна граматика на славянските езици* към Катедрата по славистика при Филологическия факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград.

I. Обща оценка на кандидата

В обявения от Института за български език конкурс за заемане на академичната длъжност „ДОЦЕНТ“ единствен кандидат е гл. ас. д-р Христина Пелова Дейкова.

Д-р Дейкова завършва специалност „Славянска филология“ (профил чешки език) в СУ „Климент Охридски“ (1989 година). През 1993 година е назначена като проучвател в *Секцията за българска етимология* към Института за български език при БАН, след задочна докторантура към същата секция (1997 – 2001) през 2006 година успешно защитава дисертацията си на тема: „Ономасиологични и словообразователни сходства и различия между български и чешки названия на птици“.

В периода 1993-1998 година д-р Дейкова е уредник на сп. „Балканско езикознание“, а от 2006 година заема академичната длъжност „Главен асистент“ в *Секцията за българска етимология*.

От 2006 година до момента д-р Христина Дейкова е участвала в 4 научни проекта (2 от които международни), като на два от тях е ръководител (на многогодишния колективен проект на Секцията за българска етимология «Български етимологичен речник» (от м. декември 2012 г.) и на съвместния проект за научни изследвания между Института за български език при БАН и Института за славистика при ПАН „Историко-типологично изследване на речниковия състав на българския и полския език (думи с начално х-/eh-)“ (2012-2014 г.). Резултатите от научните си търсения е представила на 30 научни конференции, половината от които в чужбина. 19 от тях са след заемане на академичната длъжност „Главен асистент“.

Д-р Дейкова има и дългогодишен преподавателски опит. В периода 1998 – 2014 води семинари по „Практически чешки език“ и лекционни курсове по „Специализиран превод“, „Чешко словообразуване“, „Съпоставително славянско езикознание“ и „Историческа граматика на чешкия език“ в специалността *Славянска филология* при Филологическия факултет на Югозападния университет; семинарни занятия по „Увод в общото езикознание“ и „Увод в общото и романското езикознание във Факултета по славянски филологии / Катедра по общо, индоевропейско и балканско езикознание/ на Софийския университет (2012 – 2016). „Практически курс по български език за чужденци“ към Австрийско-български летен колеж (Благоевград-Варна) към Катедрата по славистика на Виенския университет и Института за Дунавския регион и Централна Европа (2009 г.).

Научен ръководител е на четирима дипломанти, защитили успешно дипломните си тези (през 2007, 2009, 2011, 2013 г.). Научно-административният ѝ опит включва ръководство на *Секцията за българска етимология* в *Института за български език – БАН* (от м.март 2011 г. до момента). В периода между 1995-2011 г. е секретар на *Секцията за българска етимология* в *Института за български език – БАН*, от 2007 г.

до момента е член на Управителния съвет на сдружението на бохемистите в България „Бохемия клуб“. Творческата ѝ биография включва и шест научноизследователски специализации в *Етимологичната секция на Института за чешки език към АН ЧР* (Бърно, Чехия), *Масариковия университет* в Бърно и *Института за чешки език към АН ЧР* (Прага Чехия).

II. Обща характеристика на представената за участие в конкурса научна продукция

Цялостната научна продукция на гл. ас. д-р Христина Дейкова включва 72 публикации, представени за участие в конкурса са 52 - монографичен хабилитационен труд, участие в три колективни монографии и атласи (2 от тях издадени в Русия), речникови статии в три тома на колективния „Български етимологичен речник“ (близо 200 стр.), една студия в съавторство, 38 статии на български, руски, чешки, английски и немски език (от които 1 в съавторство), 2 рецензии и обзори и 4 библиографии, хроники и персоналии. Всички изследвания са публикувани в специализирани научни издания, деветнадесет от които в чужбина. Девет от публикациите са в периодични издания, реферирани в ERIH, две - в издания, реферирани във *Web of Science*. Научните трудове на д-р Дейкова са свързани с 18 цитирания от други автори, шест от които са в издания в чужбина.

Научноизследователските интереси и приоритети на д-р Дейкова са свързани с широка проблематика в полето на българската и славянската етимология, на диалектологията, езиковата контактология, словообразуването, лексикалната ономазиология, на сравнителното и съпоставителното славянско и балканско езикознание. Основен дял в научното ѝ творчество заемат теоретико-приложни публикации, свързани до голяма степен с работата ѝ върху *Български етимологичен речник*. Това, което обединява изследванията на д-р Дейкова, са отличната теоретична подготовка, включваща ползването на няколко международни и на всички славянски езици, многоаспектност, прецизност и дълбочина на лингвистичния анализ. Публикациите на д-р Дейкова са на нивото на най-добрите образци на българската етимологична школа, авторката се опира на традициите в тази научна област, като ги обогатява и доразвива с използването на нови подходи за анализ и на достиженията на съвременната контактна етимология. В най-голяма степен това важи за представения монографичен хабилитационен труд, „*Етимология и лингвистическа контактология (Румънските глаголни заимствования в одном болгарском говоре)*“, Saarbrücken: LAP LAMBERT Academic Publishing, 2016. 208 с. Д-р Дейкова познава отлично актуалната българска и чуждестранна специализирана литература върху проблемите на езиковата контактология, което ѝ позволява върху конкретен езиков материал – румънски заемки в един български говор (говорът на Ново село, Видинско) да илюстрира сложността и комплексността на езиковите контакти между балканските народи, резултат на многопосочно етнокултурно и историческо взаимодействие. Използваният системен подход при етимологизирането на разглежданите глаголни заемки (60 лексикални единици) ѝ позволява аргументирано и критично да преразгледа по-ранни схващания за видовата дефективност на този тип глаголи и да докаже, че те се интегрират в говора като двувидови. Комплексният анализ, който прилага, я разкрива като опитен и завършен етимолог и позволява да бъдат ревизирани някои от предложените тълкувания в по-ранни токове на БЕР, както и да бъде обяснен произходът на разглежданите глаголи и свързаните с тях лексеми. Представеният хабилитационен труд има безспорно приносен характер и илюстрира успешното съчетаване на методите на традиционна етимология, на езиковата контактология и на интензивно развиващата

се през последните десетилетия контактна етимология. Другите изследвания на д-р Дейкова очертават няколко научно-изследователски приоритета на авторката. Работата ѝ върху многогодишния колективен проект на *Секцията за българска етимология* «Български етимологичен речник» определя характера и тематиката на голяма част от останалите публикации. Речниковите статии, на които е автор, заемат близо 200 страници, в които д-р Дейкова за първи път етимологизува някои диалектни думи, предлага нови етимологизации на други лексеми, като ревизира по-стари тълкувания. С проблеми на етимологизуването или ревизиране на предишни етимологии са свързани голяма част и от самостоятелно публикуваните статии (29, 30, 31, 32, 33, 34, 43, 55, 66). Езикова контактология и значението на диалектния материал за правилното етимологизуване на заемки в условията на езиков контакт обединява друга част от публикации на авторката (вж. 41, 44, 46, 50, 51, 56, 60, 61, 63). Третата група изследвания имат съпоставителен характер (българо-полски, чешко-български) и са резултат от интереса на д-р Дейкова към историческата типология на славянските езици в областта на лексиката и праславянското лексикално наследство (28, 35, 39, 47, 49, 62), както и на сериозната ѝ славистична подготовка. Специално внимание трябва да бъде отделено на статиите *Към стичеш. lebdušě, lebduška, чеш. linduška 'птица бърборица, Anthus' и други свързани с тях диалектни названия; За произхода на чешкия народен орнитоним pliška и някои свързани с него етимологични названия; Lidová etymologie v českém ornitologickém názvosloví*, които са принос към чешката етимология и диалектология и с които авторката заявява сериозното си присъствие и като етимолог бохемист.

При общата крайна оценка би следвало да се има предвид и нейната редакторска, рецензентска и експертна дейност. Д-р Дейкова е секретар на редакционната колегия на сб. „Езиковедски проучвания в памет на проф.Йордан Заимов“. Академично издателство „Марин Дринов“, София, 2005., научен редактор на сб.„Българската бохемистика днес“. София: Парадигма, 2012 (съвместно с Вл. Пенчев). Член е на Комисията за „Общославянски лингвистичен атлас“ към Международния комитет на славистите (от м. септември 2012 г.). Член е на Комисията по етимология към Международния комитет на славистите (от м.септември 2013 г.). В периода 2009 – 2015 г. е автор на 14 писмени рецензии (на чешки език) на проектни предложения, кандидатстващи за финансиране към Грантовата агенция на Чешката република (GA ČR). От 2007 година до момента има 41 изяви в печатни и електронни медии - участия в научно-популярното радиопредаване „За думите“ по програма „Христо Ботев“ на БНР (в рубриката „По следите на думите“), устни и писмени интервюта и др.

Заклучение

Представените от гл. ас. д-р Христина Дейкова научни публикации отговарят напълно на тематиката на обявения конкурс за заемане на академичната длъжност „ДОЦЕНТ“ по *Общо и сравнително езикознание (българска етимология)*. Те разкриват сериозен, завършен и зрял изследовател с безспорни приноси в областта на българската, славянската и балканската етимология и езикова контактология и със силно присъствие в научните дискусии по теми от тези изследователски полета. Всичко това ми дава основание основание убедено да препоръчам на почитаемото Научно жури да подкрепи кандидатурата ѝ за заемане на академичната длъжност „ДОЦЕНТ“ в професионално направление 2.1. Филология, научна специалност *Общо и сравнително езикознание (българска етимология)*.

Член на журито: доц. д-р Маринела Младенова

08.09. 2016

